

Universiteit Utrecht

De relatie tussen parental self-efficacy en negatieve disciplineren bij ouders van
peuters: Verschillend voor vaders en moeders?

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Final version

Marloes van Gijtenbeek (5720427)

Supervisor: Marjolein Verhoeven

Tweede beoordelaar: Helen Vossen

Datum: 28-05-2019

Aantal woorden: 3874

Samenvatting

In deze studie is onderzocht of de relatie tussen parental self-efficacy en negatieve disciplinering verschillend is voor moeders en vaders die een peuter opvoeden. Om deze vraag te onderzoeken hebben 51 moeders ($M = 33.6$ jaar, $SD = 4.21$) en 51 vaders ($M = 35.5$ jaar, $SD = 5.27$) online vragenlijsten in gevuld over hun peuter ($M = 34.9$ maanden, $SD = 7.63$; 54.9% jongens). In deze studie scoorden moeders significant lager op parental self-efficacy dan vaders, $t(50) = 2.39$, $p < .05$ (Moeders; $M = 5.19$, $SD = .63$; Vaders $M = 5.43$, $SD = .47$). Er wordt geen significant verschil gevonden tussen vader en moeder in het toepassen van negatieve disciplinering (Moeders; $M = 2.01$, $SD = .43$; Vaders; $M = 2.12$, $SD = .64$). Uit de resultaten bleek dat de relatie tussen parental self-efficacy en negatieve discipline significant verschillend was voor moeders en vaders. Naarmate moeders meer parental self-efficacy ervaarden, pasten zij minder negatieve disciplinering toe. Voor vaders bleek er geen relatie tussen parental self-efficacy en negatieve disciplinering te zijn. Het wordt aanbevolen om in toekomstige onderzoeken de gevonden relaties nogmaals te bekijken, waarbij onder andere rekening gehouden dient te worden met de tijd die ouders besteden aan de opvoeding.

Trefwoorden: parental self-efficacy, negatieve disciplinering, verschil, moeders, vaders, peuters.

Abstract

This study examined if the relationship between parental self-efficacy and negative discipline of parents with toddlers is different for mothers and fathers who raise toddlers. Fifty-one mothers ($M = 33.6$ years old, $SD = 4.21$) and 51 fathers ($M = 35.5$ years old $SD = 5.27$) completed online questionnaires about their toddlers ($M = 34.9$ months, $SD = 7.63$; 54.9% boys). In this study, mothers scored significantly lower on parental self-efficacy than fathers, $t(50) = 2.39, p < .05$ (Mothers; $M = 5.19, SD = .63$; Fathers $M = 5.43, SD = .47$). No significant difference was found between fathers and mothers in applying negative discipline (Mothers; $M = 2.01, SD = .43$; Fathers; $M = 2.12, SD = .64$). Results indicated that the relationship between parental self-efficacy and negative discipline was significantly different for mothers and fathers. Increased maternal self-efficacy was related to decreased negative disciplining. No relationship between parental self-efficacy and negative discipline was found for fathers. Future research is needed to confirm these results, taking into account the time parents spent with their child.

Keywords: parental self-efficacy, negative disciplining, difference, mothers, fathers, toddlers.

De Relatie tussen Parental Self-efficacy en Negatieve Disciplineren bij Ouders van Peuters:
Verschillend voor Vaders en Moeders?

In de peutertijd worden peuters ongehoorzamer (Schulz, Leijten, Shaw, & Overbeek, 2019). Het ongehoorzame gedrag van de peuter wordt gezien als een onderdeel van de normale ontwikkeling, omdat de autonomie van de peuter op deze manier wordt ontwikkeld (Schulz et al., 2019). De drijfveer voor deze ontwikkeling van autonomie is de sterke drang naar zelfstandigheid en zelfbepaling. Doordat peuters deze ontwikkeling door maken, worden conflicten frequenter gezien tussen ouders en kind (Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van Aken, 2007). Deze conflicten vergroten het risico dat ouders negatieve disciplineringsstechnieken gaan toepassen om het ongehoorzame gedrag van de peuter bij te sturen, zoals het schreeuwen tegen de peuter. Negatieve disciplineren kan een risico vormen voor de peuter, zoals het vertonen van externaliserend probleemgedrag (onder andere aandachtsproblemen en agressief gedrag), sociaal-emotionele problemen, maar ook probleemgedrag op latere leeftijd (Bayer et al., 2011; Bender et al., 2007; Kwon & Elicker, 2012; Miner & Carke-Stewart, 2008; Mulvaney, & Mebert, 2007).

Disciplineren verwijst naar het opvoedgedrag waarmee ouders proberen het gedrag van het kind te beïnvloeden (Rothbaum & Weisz, 1994). Ouders kunnen positieve of negatieve disciplineren toepassen als reactie op het ongewenst gedrag van hun kind (Rothbaum & Weisz, 1994). Negatieve disciplineren verwijst naar discipline technieken, zoals verbale, fysieke straf en naar psychologische controle (Verhoeven, Van Baar, Bodden & Dekovic, 2017). Een voorbeeld van een negatieve disciplineren betreft het stevig vastpakken van een kind, schreeuwen tegen een kind, verbiedend toespreken en slaan (Joosen, Mesman, Bakermans-Kranenburg, & Van IJzendoorn, 2012; Wang & Liu, 2014). Een eventuele verklaring voor de relatie tussen negatieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag bij peuters, is dat zij observationeel leren (Bandura, 1977). Wanneer ouders op een negatieve manier disciplineren en ook agressief gedrag laten zien, kunnen peuters deze gedragingen van hun ouders observeren en imiteren (Bandura, 1977). Negatieve disciplineren door ouders kan dus een negatieve invloed hebben op het gedrag van peuters. Het is derhalve van belang om meer inzicht te krijgen op mogelijke determinanten van het opvoedgedrag van ouders.

Een van de mogelijke determinanten van negatieve disciplineren is Parental self-efficacy (PSE), oftewel de mate waarin ouders zich competent voelen ten aanzien van de opvoeding van hun kind. De self-efficacy theorie van Bandura (1977a) neemt aan dat gedrag wordt bepaald door overtuigingen van een persoon over een specifieke situatie wat tot bepaalde uitkomsten kan leiden. Doorgetrokken naar opvoedgedrag speelt het gevoel van

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

ouderlijke competentie een rol bij de totstandkoming van opvoedgedragingen en bij de manier waarop ouders omgaan met opvoedingssituaties (Pierce et al., 2010). Ouders met een lage mate van PSE vinden het opvoeden lastiger, waardoor zij minder vertrouwen hebben in hun opvoedgedrag (Murdock, 2013). Ouders weten vaak niet hoe zij om moeten gaan met het ongehoorzame gedrag van de peuter, wat ouders een minder competent gevoel geeft in het opvoedgedrag (Kwon & Elicker, 2012). Daardoor ervaren ouders stress, waardoor er meer negatieve disciplinerings technieken worden gebruikt in de opvoeding (De Haan, Prinzie, & Deković, 2009; Jones & Prinz, 2005; Murdock, 2013).

Uit verschillende onderzoeken blijkt inderdaad dat PSE een rol speelt in negatieve disciplinerings technieken (Jones & Prinz 2005; Lesniowska, Gent & Watson, 2016; Sanders & Woolley, 2005;). Dit blijkt ook uit een grootschalig review onderzoek, maar deze review is grotendeels gebaseerd op moeders, oudere kinderen en lagere sociale klassen uit de samenleving (Jones & Prinz 2005). Uit onderzoek waaraan 252 moeders deelnamen, met een boven gemiddelde inkomen en de kinderen een leeftijd hadden tussen de één en vier jaar blijkt dat een lage mate van PSE geassocieerd wordt met het meer hanteren van een negatieve disciplinerings techniek (Lesniowska, Gent & Watson, 2016). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Sanders en Woolley (2005) onder 124 moeders met kinderen in de leeftijd van twee tot acht jaar dat een mindere mate van PSE geassocieerd wordt met het eerder hanteren van een negatieve disciplinerings techniek. Echter zijn bovengenoemde studies niet alleen gericht op peuters en veelal alleen bij moeders onderzocht.

Bestaande literatuur naar opvoedgedrag bij peuters heeft zich voornamelijk gericht op moeders (Lesniowska, Gent, & Watson, 2016; Sanders & Woolley, 2005). Dat het echter ook van belang is om vaders te betrekken in onderzoek blijkt uit het feit dat vaders in de afgelopen decennia steeds meer zijn gaan bijdragen aan de ontwikkeling en opvoeding van kinderen (Duyvendak & Stavenuiter, 2006). De onderzoeken die het opvoedgedrag van zowel vader als moeder hebben onderzocht, laten zien dat bevindingen vanuit studies zich alleen op moeders hebben gericht niet zonder meer door te trekken zijn naar vaders (Mackenbach et al., 2014; Majdandžić, de Vente & Bögels, 2016; Metsäpelto & Pulkkinen, 2003; Verhoeven et al., 2010). Zo liet onderzoek van Metsäpelto en Pulkkinen (2003) onder 94 moeder en 78 vaders met kinderen in de leeftijd van nul tot negentien zien dat vaders eerder negatieve disciplinerings technieken gebruiken dan moeders. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Verhoeven en anderen (2010) onder ouders van peuters dat moeders eerder positief disciplineren dan vaders. Majdandžić, de Vente en Bögels (2016) vonden echter geen significante verschillen in het opvoedgedrag van vaders en moeders van peuters. Ook uit onderzoek van Mackenbach en

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

anderen (2014) bleek dat ouders uit hetzelfde gezin de zelfde disciplineringsstechniek hanteren. Een eenduidig beeld over of vaders en moeders verschillen in opvoedgedrag, met name in negatieve disciplinerings, is er dus nog niet.

Dit geldt ook voor de verschillen in PSE bij vaders en moeders. Ook hier zijn de bevindingen niet eenduidig. Uit onderzoek blijkt dat moeders een mindere mate van PSE ervaren dan vaders (Junttialla et al., 2015; Murdock, 2013). Een verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat de moeders in deze onderzoeken meer tijd door brachten met hun peuter dan de vader. Doordat moeders meer tijd doorbrengen met de peuter komen zij eerder moeilijkheden tegen dan de vader en kunnen zich hierdoor minder competent voelen ten aanzien van de opvoeding. Daarentegen blijkt uit andere PSE-onderzoeken dat moeders een hoger niveau van PSE hebben dan vaders (Biehle & Mickelson, 2011; Sevigny & Loutzenhiser, 2009). De verklaring hiervoor is dat de moeder zich vooral richt op de basisbehoeften van de baby/peuter en de vaders eerder spelen, waardoor de moeder zich eerder competent voelt ten aanzien van de opvoeding.

Er zijn dus mogelijk verschillen tussen vaders en moeders als het gaat om het toepassen van negatieve disciplinerings en het ervaren van PSE. Maar ook de rol die PSE speelt in de totstandkoming van negatieve disciplinerings is mogelijk anders voor vaders en moeders. Tot op heden is hier nog maar weinig onderzoek naar gedaan bij ouders van peuters. Een onderzoek onder 284 moeders en 114 vaders van jonge adolescenten (11-15 jaar) liet zien dat voor moeders inderdaad een relatie bestond tussen de mate van PSE en de frequentie waar mee zij negatieve disciplinerings toepaste (waarbij meer PSE gepaard ging met mindere negatieve disciplinerings). Dit verband tussen PSE en negatieve disciplinerings werd echter niet teruggevonden bij vaders (Glatz & Buhanan, 2015). Een mogelijke verklaring voor deze bevinding heeft te maken met de betrokkenheid in de opvoeding. Moeders waren in deze onderzoeken meer betrokken dan de vader. Ook uit onderzoek onder 705 ouders (385 moeders en 320 vaders) van 388 kinderen in de leeftijd van drie tot zeven jaar, blijkt dat een mindere mate van PSE wordt geassocieerd met meer negatieve disciplinerings bij moeder en dit verband wordt weer niet terug gezien bij vaders (Meunier & Roskam, 2009). De verklaring die wordt gegeven in dit onderzoek is geassocieerd met genderstereotypen. De moeders voelden zich als verzorgster voor de kinderen, terwijl vader zich meer als kostwinner ziet. Daardoor heeft de mate van PSE geen verband met de mate van negatieve disciplinerings bij vaders.

Het huidige onderzoek heeft de volgende doelen: 1. Inzicht verkrijgen in de mate en mogelijke variatie in PSE en negatieve disciplinerings tussen moeders en vaders van peuters

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

(24-48 maanden); 2. Inzicht verkrijgen in het verband tussen PSE en negatieve disciplineren en of dit verband bij moeders en vaders van peuters (24-48 maanden) verschillend is. Op basis van de bestaande studies wordt verwacht dat er een relatie is tussen PSE en negatieve disciplineren.

Methoden

Participanten

Aan dit onderzoek hebben de moeders en vaders van 51 peuters ($M=34.9$ maanden, $SD=7.63$; 47.1% meisjes; 54.9% jongens) deelgenomen. De gemiddelde leeftijd was $M=33.55$ jaar ($SD=4.21$) voor moeders en $M=35.51$ jaar ($SD=5.27$) voor vaders. Alle ouders in dit onderzoek zijn van Nederlandse afkomst en wonen samen en/of zijn getrouwd. De meerderheid van de ouders is HBO of universitair geschoold (62.7% van de moeders en 51% van de vaders). De meeste ouders hebben op het moment van het onderzoek een betaalde baan (90.8% van de moeders en 98% van de vaders). In 66.7% van de gezinnen werd aangegeven dat moeder de meeste tijd besteed aan de opvoeding en in 37.3% waren de opvoedtaken gelijk verdeeld.

Procedure

De gegevens die in de huidige studie worden gepresenteerd, maken deel uit van een groter onderzoeksproject naar attributies, opvoedcompetentie en opvoedgedrag van ouders en de sociaal-emotionele en gedragsontwikkeling van peuters tussen 24 en 48 maanden. Middels een informatiebrief via kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, en persoonlijke relaties zijn ouders geworven. Nadat ouders toestemming hadden gegeven om deel te nemen, werd een email gestuurd met een link naar een digitale vragenlijst. Deelname aan het onderzoek was geheel vrijwillig en anoniem. Ouders konden op ieder moment stoppen met de deelname aan het onderzoek. Daarnaast werden de gegevens van ouders geanonimiseerd. Aan moeders en vaders is gevraagd de vragenlijst afzonderlijk van elkaar in te vullen. Ten slotte is de studie goedgekeurd door de ethische toets commissie voor wetenschappelijk onderzoek. In de huidige studie werden alleen gezinnen meegenomen waarvan zowel vaders als moeders de onlinevragenlijst hadden ingevuld.

Meetinstrumenten

Parental self-efficacy is gemeten aan de hand van de 'Nijmeegse Opvoed Stress Index' (NOSI; De Brock, Vermulst, Gerris & Abidin, 1992/2006). Deze vragenlijst meet met dertien vragen de mate waarin ouders zich competent voelen ten aanzien van de opvoeding van hun kind. Een voorbeeld van een item is "*Het ouderschap over dit kind is moeilijker dan ik dacht dat het zou zijn*". Ouders beantwoorden de vragen aan de hand van een 6-punts Likert-schaal

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

met antwoordmogelijkheden van 1 (helemaal mee oneens) tot en met 6 (helemaal eens). Voor zowel vaders als moeders wordt het gemiddelde over de items berekend om te bepalen hoe competent zij zich voelen in de opvoeding. Waar nodig zijn items omgepooled, zodat een hoge score op de schaal een hoge mate van PSE voor de ouder betekent. De betrouwbaarheid binnen het huidige onderzoek bleek voldoende voor zowel moeders, Cronbach's $\alpha = .90$ als vaders, Cronbach's $\alpha = .79$.

Negatieve disciplineren van de ouder is gemeten aan de hand van de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ; Verhoeven, Van Baar, Bodden & Dekovic, 2017). Dit is een vragenlijst die verschillende aspecten van ouderlijke opvoeding van peuters meet. In het huidige onderzoek zijn alleen de twaalf items gebruikt die behoren bij de schaal negatieve disciplineren; drie items gaan over verbale straf (*'Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en verhef ik mijn stem.'*), 3 items gaan over fysieke straf (*'Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en pak ik hem/haar stevig beet.'*) en 6 items gaan over psychologische straf (*'Ik bekritiseer mijn kind als hij/zij niet aan mijn verwachtingen voldoet'*). Ouders beantwoorden de vragen aan de hand van een 6-punts Likert-schaal met antwoord-mogelijkheden van 1 (nooit) tot en met 6 (altijd). Hierbij is één item omgepooled, zodat een hoge score op de schaal een hoge mate van negatieve disciplineren betekent. Voor zowel vaders als moeders wordt het gemiddelde over de items berekend om te bepalen hoe vaak zij negatieve disciplineren toepassen. De betrouwbaarheid binnen het huidige onderzoek bleek voldoende voor zowel moeders, Cronbach's $\alpha = .78$ als vaders, Cronbach's $\alpha = .87$.

Analyseplan

Ten eerste worden de beschrijvende statistieken berekend. Om verschillen tussen moeder en vader in PSE en negatieve disciplineren te onderzoeken worden er gepaarde t-toetsen uitgevoerd. Vervolgens wordt met Pearson correlaties onderzocht of er een relatie is tussen PSE en negatieve disciplineren. Met een Fischer Z-toets wordt bekeken of de relatie tussen PSE en negatieve disciplineren verschillend is voor vaders en moeders. Als significantie maat wordt bij alle analyses een α van $p = .05$ gehanteerd. Voor de correlaties geldt dat wanneer deze onder de 0.10 is van een 'klein effect' wordt gesproken, tussen 0.10 en 0.30 van een 'klein tot gemiddeld effect', tussen 0.30 en 0.50 van een 'gemiddeld tot groot effect' en boven de 0.50 van een 'groot effect' (Field, 2013).

Controle van de data liet één uitschieter zien bij vaders in het hanteren van negatieve disciplineren. Hierbij is gekozen om deze uitschieter de waarde van het gemiddelde te geven. Voorafgaand aan de analyses werden de aanname van normaliteit, lineariteit en

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

homoscedasticiteit beoordeeld. De variabele PSE (Skewness Moeder=-.95, Kurtosis Moeder = .63, Skewness Vader = -.87 Kurtosis Vader = .43) en negatieve disciplinering (Skewness Moeder=.25, Kurtosis Moeder = -.27) voldeden aan de assumptie van normaliteit. Negatieve disciplinering van vader voldeed echter niet aan de assumptie van normaliteit (Skewness = 3.65, Kurtosis = 1.09). Deze is rechtsscheef verdeeld. Schendingen van de normaliteitsaannames in de steekproef heeft niet veel effect, wanneer er sprake is van meer dan 30 paren in het onderzoek (Field, 2013). Daarbij werd gezien dat van de normale Q-Q en detrended Q-Q-plots voor PSE en negatieve disciplinering bij vaders en moeders normaal verdeeld waren. Ook is voldaan aan de assumpties van lineariteit en homoscedasticiteit, aangezien er een rechte lijn zichtbaar was en de variabiliteit overal ongeveer even groot was.

Resultaten

Tabel 1 geeft de gemiddelden, standaarddeviaties en minimum en maximale scores weer voor PSE en negatieve disciplinering van zowel moeders als vaders. Zowel moeders als vaders gaven aan zich relatief competent te voelen (PSE) ten aanzien van de opvoeding van hun kind en weinig negatieve disciplinering toe te passen. Moeders scoorden gemiddeld iets lager op PSE dan vaders en dit verschil was statistisch significant, $t(50) = 2.39, p < .05$ (Tabel 1). Moeders en vaders in deze steekproef gaven aan 'bijna nooit' negatieve disciplinering toe te passen. Moeders scoorden gemiddeld iets lager op negatieve disciplinering dan vaders, maar dit verschil is niet significant.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken en Gepaarde T-toets van PSE en Negatieve Disciplinering van Moeders (N=51) en Vaders (N=51)

	Moeder			Vader			Gepaarde T-toets
	M(SD)	Min	Max	M(SD)	Min	Max	
PSE	5.19(.63)	3.31	6	5.43(.47)	4.08	6	2.39*
Negatieve disciplinering	2.01(.43)	1.17	3.25	2.12(.64)	1.25	4.05	-1.29

* $p < .05$

Tabel 2 toont de correlaties tussen PSE en negatieve disciplinering bij moeders en vaders. Uit de Pearson correlatie blijkt dat er geen significante relatie is tussen PSE moeders en vaders, $r(51) = .23, p = .104$. Het is dus niet zo dat de verschillen in PSE tussen moeders en vaders uit hetzelfde gezin minder groot of groter zijn dan tussen moeders en vaders uit verschillende gezinnen. Er blijkt een significante relatie te zijn tussen negatieve disciplinering

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

bij moeders en vaders, $r(51) = .53, p < .01$. Hieruit blijkt dat de mate van negatieve disciplineren van moeders en vaders binnen een gezin meer op elkaar lijken dan tussen verschillende gezinnen. Wanneer moeder meer negatieve disciplineren gebruikt, gebruikt ook vader meer negatieve disciplineren.

De correlatie tussen PSE en negatieve disciplineren bij moeders is negatief en heeft een gemiddeld effect, $r(51) = -.33, p < .05$. Naarmate moeders hoger scoren op PSE scoren zij lager op negatieve disciplineren. Een kleine, niet significante relatie tussen PSE en negatieve disciplineren bij vaders werd gevonden, $r(51) = .08, p = .597$. Uit de Fisher-Z blijkt dat de correlatie tussen PSE en negatieve disciplineren significant verschillend is tussen vaders en moeders $Z = 2.07, p < .05$. Deze relatie is dus voor moeders sterker dan vaders.

Tabel 2

Correlaties tussen PSE en Negatieve Disciplineren bij Moeders (n=51), Vaders (n=51).

	<i>Moeders</i>		<i>Vaders</i>	
	PSE	Negatieve Disciplineren	PSE	Negatieve Disciplineren
<i>Moeders</i>				
PSE	-		.23	.03
Negatieve Disciplineren	-.33*	-	.09	.53**
<i>Vaders</i>				
PSE	.23	.09	-	
Negatieve Disciplineren	.03	.53**	.08	-

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Discussie

Het huidige cross-sectionele onderzoek was gericht op de vraag of de relatie tussen PSE en negatieve disciplineren verschillend is voor moeders en vaders van peuters. Tevens is onderzocht of er tussen moeders en vaders verschillen zijn tussen PSE en negatieve disciplineren. Naar voren is gekomen dat moeders en vaders evenveel negatieve disciplineren toepassen. Moeders ervaren minder PSE en deze mate van PSE is voor hen sterker gerelateerd aan negatieve disciplineren dan bij vaders. Naarmate moeders zich minder competent voelen geven zij aan vaker negatieve disciplineren toe te passen. Voor vaders blijkt hun gevoel van competentie niet samen te hangen met negatieve disciplineren.

Vaders en moeders in deze studie bleken gemiddeld gezien even vaak negatieve

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

disciplinering te hanteren. Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek onder moeders en vaders van peuters (Majdandžić, de Vente & Bögels, 2016). Binnen gezinnen was terug te zien dat er een relatie was tussen negatieve disciplinering van moeders en vaders. Naarmate de ene ouder hier meer gebruik van maakte, gaf de andere ouder ook aan vaker negatieve disciplinering toe te passen. Dit komt overeen met eerder onderzoek waaruit blijkt dat ouders vaak dezelfde discipline gebruiken (Mackenbach et al., 2014).

Ook blijkt dat vaders in deze steekproef zich competentier voelden in hun opvoedgedrag dan moeders. Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek, wat ook onder moeders en vaders van peuters is uitgevoerd (Junttialla et al., 2015). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat moeders doorgaans meer tijd door brengen met hun peuter dan de vader (Craig, 2006). Dit zou ervoor kunnen zorgen dat moeders meer momenten ervaren waarin het kind niet luistert en zich daardoor minder competent voelen (Murdock, 2013). Ook in het huidige onderzoek brachten moeders meer tijd door met hun peuter dan vaders.

Vervolgstudies zouden moeders en vaders als respondenten moeten gebruiken die evenveel tijd doorbrengen met hun peuters. Hierdoor kan er zuiverder gezegd worden of vaders zich competentier voelen dan moeders in de opvoeding.

De resultaten laten zien dat er een relatie wordt gezien tussen PSE en negatieve disciplinering bij moeders. Naarmate moeders zich minder competent voelen geven zij aan vaker negatieve disciplinering toe te passen. Bij vaders werd geen verband gevonden tussen PSE en negatieve disciplinering. Dit resultaat komt overeen met onderzoeken van Glatz en Buchanan (2015) en Meunier en Roskam (2009). Dit betekent dat PSE een belangrijke rol lijkt te spelen in het hanteren van negatieve disciplinering bij moeders. Ouders die zich minder competent voelen ten aanzien van de opvoeding zien echter vooral drempels in de opvoeding en ervaren meer stress, waardoor ze geneigd zijn meer negatieve disciplinering toe te passen (Jones & Prinz, 2005). Voor vervolg onderzoek is het van belang te onderzoeken welke mogelijke factoren van invloed kunnen zijn op negatieve disciplinering bij vaders, omdat er geen relatie met het competent voelen in de opvoeding lijkt te zijn. Uit het onderzoek van Wang en Liu (2014) blijkt bijvoorbeeld dat ouderlijke stress van vaders een goede voorspeller is voor negatieve disciplinering in de opvoeding van kinderen tussen de drie en de zes jaar. Vervolgonderzoek zou meer duidelijkheid moeten geven over mogelijke voorspellers voor negatieve disciplinering bij vaders van peuters.

Ondanks dat dit een van de weinige studies betreft waarin zowel naar moeders als vaders gekeken is, dienen de resultaten geïnterpreteerd te worden in het licht van de beperkingen. Ten eerste betrof dit onderzoek een relatief kleine steekproef en was het

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

merendeel van de respondenten hoger opgeleid en Nederlands. Uit onderzoek blijkt dat opleidingsniveau en etniciteit en ideeën over of de opvoeding de manier van disciplineren kan beïnvloeden (Dotterer, Iruka, & Pungello, 2012; Verhoeven et al., 2007). Hierdoor moeten resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden en kunnen niet zonder meer gegeneraliseerd worden naar alle ouders van peuters. Om de generaliseerbaarheid van de steekproef te vergroten, wordt er aangeraden om meer spreiding te realiseren in vervolgonderzoek. Ten tweede is er bij het verzamelen van de data gebruik gemaakt van zelf-rapportages. Hierdoor kunnen antwoorden gebaseerd zijn op de belevingen- en niet daadwekelijke gedragingen van ouders en/of sociaalwenselijk zijn (Näher & Krumpal, 2012). Ook al is de kans op dit laatste verkleind door gebruik te maken van een anonieme vragenlijsten (Lelkes, Krosnick, Marx, Judd & Park, 2012). Negatieve disciplineren en de mate waarin ouders zich competent voelen is door middel van deze zelfrapportages het best om te meten, omdat observatie bijvoorbeeld niet mogelijk is. Echter zouden er wel meerdere informanten ingeschakeld kunnen worden. Bijvoorbeeld door vaders en moeders ook over elkaar te laten rapporteren. Ten slotte heeft deze studie een cross-sectionele opzet, waardoor geen uitspraken gedaan kunnen worden over causale verbanden en de richting van de gevonden relaties. De gevonden relatie tussen PSE en negatieve disciplineren bij moeders zou daarom met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd

Samengevat kan er gesteld worden dat het huidige onderzoek een bijdrage heeft geleverd aan inzicht in het verschil tussen vaders en moeders in het opvoeden van peuters. Er is een verschil tussen moeders en vaders in de mate waarin zij zich competent voelen. Dit gevoel van competentie speelt een andere rol in het opvoedgedrag van moeders dan van vaders. Het gene wat er in onderzoek bij moeders wordt gevonden, geldt dus niet automatisch hetzelfde voor vaders. Het is dus van belang om in onderzoek naar opvoeding moeders en vaders naast elkaar te onderzoeken.

Referenties

- Bandura, A. (1977a). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, *84*, 191. doi:10.1037/0033-295X.84.2.19
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). Social learning theory. General Learning Press.
Verkregen van: http://www.esludwig.com/uploads/2/6/1/0/26105457/bandura_social_learningtheory.pdf
- Bayer, J. K., Ukoumunne, O. C., Lucas, N., Wake, M., Scalzo, K., & Nicholson, J. M. (2011). Risk factors for childhood mental health symptoms: National longitudinal study of Australian children. *Pediatrics*, *128*, 865-879. doi:10.1542/peds.2011-0491
- Bender, H. L., Allen, J. P., McElhaney, K. B., Antonishak, J., Moore, C. M., Kelly, H. O. B., & Davis, S. M. (2007). Use of harsh physical discipline and developmental outcomes in adolescence. *Development and Psychopathology*, *19*, 227-242.
doi:10.1017/S0954579407070125
- Biehle, S. N., & Mickelson, K. D. (2011). Personal and co-parent predictors of parenting efficacy across the transition to parenthood. *Journal of Social and Clinical Psychology*, *30*, 985 -1010. doi:10.1521/jscp.2011.30.9.985
- Burchinal, M., Skinner, D., & Reznick, J. S. (2010). European American and African American mothers' beliefs about parenting and disciplining infants: A mixed-method analysis. *Parenting: Science and Practice*, *10*, 79-96.
doi:10.1080/15295190903212604
- Craig, L. (2006). Children and the revolution: A time-diary analysis of the impact of motherhood on daily workload. *Journal of Sociology*, *42*, 125-143.
doi:10.1177/1440783306064942
- De Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M. & Abidin, R. R. (1992/2006) *Handleiding Nijmeegse Ouderlijke Stress Index* [Nijmegen Parenting Stress Index Manual]. Swets, Lisse, the Netherlands.
- De Haan, A. D., Prinzie, P., & Deković, M. (2009). Mothers' and fathers' personality and parenting: The mediating role of sense of competence. *Developmental Psychology*, *45*, 1695. doi:10.1037/a0016121
- Dotterer, A. M., Iruka, I. U., & Pungello, E. (2012). Parenting, race, and socioeconomic status: Links to school readiness. *Family Relations*, *61*, 657-670.
doi:10.1111/j.1741-3729.2012.00716.x
- Duyvendak, J. W., & Stavenuiter, M. (2006). Werkende vaders en zorgende mannen. De mogelijkheid van verandering. *Beleid en Maatschappij*, *33*, 6-15.

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

doi:10.1177/0261018312439360

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS*. Sage publications.

Glatz, T., & Buchanan, C. M. (2015). Over-time associations among parental self-efficacy, promotive parenting practices, and adolescents' externalizing behaviors. *Journal of Family Psychology, 29*, 427-437. doi:10.1037/fam0000076

Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review, 25*, 341-363.

doi:10.1016/j.cpr.2004.12.004

Joosen, K. J., Mesman, J., Bakermans-Kranenburg, M. J., & van IJzendoorn, M. H. (2012). Maternal sensitivity to infants in various settings predicts harsh discipline in toddlerhood. *Attachment & Human Development, 14*, 101-117.

doi:10.1080/14616734.2012.661217

Junttila, N., Aromaa, M., Rautava, P., Piha, J., & Räihä, H. (2015). Measuring multidimensional parental self-efficacy of mothers and fathers of children ages 1.5 and 3 years. *Family Relations, 64*, 665-680. doi:10.1111/fare.12161

Kwon, K., & Elicker, J. K. (2012) The Role of Mothers' and Fathers' Parental Control and Coparenting. *Toddlers' Compliance, Early Education & Development, 23*, 748-765.

doi:10.1080/10409289.2011.588042

Lelkes, Y., Krosnick, J. A., Marx, D. M., Judd, C. M., & Park, B. (2012). Complete anonymity compromises the accuracy of self-reports. *Journal of Experimental Social Psychology, 48*, 1291-1299. doi:10.1016/j.jesp.2012.07.002

Lesniowska, R., Gent, A., & Watson, S. (2016). Maternal fatigue, parenting self-efficacy, and overreactive discipline during the early childhood years: A test of a mediation model. *Clinical Psychologist, 20*, 109-118. doi:10.1111/cp.12056

Mackenbach, J. D., Ringoot, A. P., Van Der Ende, J., Verhulst, F. C., Jaddoe, V. W., Hofman, A., ... & Tiemeier, H. W. (2014). Exploring the relation of harsh parental discipline with child emotional and behavioral problems by using multiple informants. The generation R study. *PloS one, 9*, doi:10.1371/journal.pone.0104793

Majdandžić, M., de Vente, W., & Bögels, S. M. (2016). Challenging parenting behavior from infancy to toddlerhood: Etiology, measurement, and differences between fathers and mothers. *Infancy, 21*, 423-452. doi:10.1111/infa.12125

Metsäpelto, R. L., & Pulkkinen, L. (2003). Personality traits and parenting: Neuroticism, extraversion, and openness to experience as discriminative factors. *European Journal of Personality, 17*, 59-78. doi:10.1002/per.468.

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

- Miner, J. L., & Clarke-Stewart, K. A. (2008). Trajectories of externalizing behavior from age 2 to age 9: Relations with gender, temperament, ethnicity, parenting, and rater. *Developmental Psychology, 44*, 771-786. doi:10.1037/0012-1649.44.3.771
- Mulvaney, M. K., & Mebert, C. J. (2007). Parental corporal punishment predicts behavior problems in early childhood. *Journal of Family Psychology, 21*, 389. doi:10.1037/0893-3200.21.3.389
- Meunier, J. C., & Roskam, I. (2009). Self-efficacy beliefs amongst parents of young children: Validation of a self-report measure. *Journal of Child and Family Studies, 18*, 495-511. doi:10.1007/s10826-008-9252-8
- Murdock, K. W. (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers. *Psychology of Men & Masculinity, 14*, 314. doi:10.1037/a0027009
- Näher, A. F., & Krumpal, I. (2012). Asking sensitive questions: the impact of forgiving wording and question context on social desirability bias. *Quality & Quantity, 46*, 1601-1616. doi:10.1007/s11135-011-9469-2
- Pierce, T., Boivin, M., Frenette, É., Forget-Dubois, N., Dionne, G., & Tremblay, R. E. (2010). Maternal self-efficacy and hostile-reactive parenting from infancy to toddlerhood. *Infant Behavior and Development, 33*, 139-148. doi:10.1016/j.infbeh.2009.12.005
- Rothbaum, F., & Weisz, J. R. (1994). Parental caregiving and child externalizing behavior in nonclinical samples: A meta-analysis. *Psychological bulletin, 116*, 55-74.
- Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development, 31*, 65-73. doi:10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x
- Schulz, S., Leijten, P., Shaw, D. S., & Overbeek, G. (2019). Parental reactivity to disruptive behavior in toddlerhood: an experimental study. *Journal of Abnormal Child Psychology, 47*, 779-790. doi:10.1007/s10802-018-0489-4
- Sevigny, P. R., & Loutzenhiser, L. (2009). Predictors of parenting self-efficacy in mothers and fathers of toddlers. *Child: Care, Health and Development, 36*, 179 -189. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.00980.x
- Verhoeven, M., Van Baar, A.L., Bodden, D., & Dekovic, M. (2017). The development and initial validation of the Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ). *European Journal of Developmental Psychology, 14*, 233-247. doi: 10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. (2007). Parenting during toddlerhood: Contributions of parental, contextual, and child

PARENTAL SELF-EFFICACY EN NEGATIEVE DISCIPLINERING

characteristics. *Journal of Family Issues*, 28, 1663-1691.

doi:10.1177/0192513X07302098

Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. (2010).

Mothering, fathering, and externalizing behavior in toddler boys. *Journal of Marriage and Family*, 72, 307-317. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00701.x

Wang, M., & Liu, L. (2014). Parental harsh discipline in mainland China: Prevalence, frequency, and coexistence. *Child Abuse & Neglect*, 38, 1128-1137.

doi:10.1016/j.chiabu.2014.02.016